

Europa, anul zero

În timp ce, în Biroul Oval de la Casa Albă, țipă în fața lui Zelensky: “forțați recruții în prima linie pentru că aveți probleme cu efectivele.”, JD Vance nu face altceva decât să dezvăluie lumii întregi ceea ce timp de trei ani a fost ascuns de propaganda de război atlantică, și care acum este reproșat – instrumental și nu neapărat din motive etice – de noua politică a SUA, în fața unui război evident pierdut și acum pus în mod obscen pe umerii populației europene. O Europă a cărei clasă conducătoare – reafirmând apărarea până la ultimul ucrainean cu retorica „păcii juste” – anunță cu patriotism democratic planuri nesăbuite de reînarmare și deterență nucleară.

Războiul este teribilul orizont istoric al timpurilor noastre

În Suedia și Norvegia sunt distribuite broșuri iar cimitirele sunt extinse pentru a pregăti populația pentru eventualitatea unui război cu Rusia; Von der Leyen declară că vrea «pace prin forță»; Macron propune să extindă a Franței forțe de frappe la nivel european; în Lombardia se dispune extinderea stocurilor de iod în eventualitatea unui atac nuclear; NATO promovează mobilizarea societății civile a țărilor aliate în zona Indo-Pacifică pentru a pregăti un conflict cu China; armata italiană se pregătește să recruteze încă patruzeci de mii de soldați.

Într-un cadru de interdependență tehnologică și financiară între China și Statele Unite, odată cu alegerea lui Trump iese la lumină confruntarea existentă de ani de zile între facțiunea globalistă și cea suveranistă a claselor conducătoare occidentale. În linii mari, prima este hotărâtă pentru o confruntare directă și cu orice preț cu Rusia; a doua este favorabilă unei înțelegeri cu Kremlinul pentru a ținti, în câțiva ani, direct împotriva Chinei. Dar ambele converg către un scop precis: reînarmarea europeană (de altfel decisă și anunțată cu mult timp înainte de revenirea regelui Donald). Un joc de oglinzi și provocări care, în timp ce ar putea duce de la o zi la alta la anihilarea nucleară a întregii omeniri, va transforma Europa, dacă nu într-un morman de ruine radioactive, într-o fortăreață blindată și militarizată, dominată de o economie de război care va absorbi toate resursele și energiile sociale.

Războiul secolului nostru este hibrid, total, asimetric, civil. Câmpul său de luptă este pretutindeni.

Războiul secolului XXI este un război fără limite, care îmbracă forme variate și omniprezente. Se desfășoară printre fluxurile energetice, ia forma atentatelor și sabotajelor de stat, încorporează pe deplin banii, mijloacele de informare și rețelele sociale. Centralitatea dobândită de tehnologie și de dezvoltarea științifică se reflectă în fiecare domeniu al conflictului armat, prin drone, aplicații care implică populația în serviciile de informații (de exemplu, pentru a semnaliza pozițiile unităților inamice), precum și prin revoluția inteligenței artificiale în doctrinele militare, care are o greutate și consecințe comparabile cu invenția nuclearului. Dacă IA și tehnologiile digitale sunt fundamentale pentru a face război, căutarea primatului asupra acestor dispozitive alimentează competiția la scară internațională pentru jefuirea materiilor prime și vampirizarea energetică. Ipotezele de „deterență bacteriologică” și valența vizibil militară a bio-laboratoarelor fac să coincidă războiul armat cu războiul împotriva vieții.

Nu dispar însă formele „tradiționale” și sângeroase. Acestea reapar pe fronturile unui război mondial care, chiar dacă e deocamdată „pe bucăți”, se conturează din ce în ce mai clar ca produs al crizei hegemoniei globale americane și al disputei cu rivalii săi, în special China. Pe frontul ucrainean, mobilizarea în masă și războiul de poziții ne amintesc de ceea ce s-a întâmplat în timpul Primului Război Mondial. Pe frontul din Orientul Mijlociu, unde pentru SUA menținerea fermă a colonialismului de așezare israelian – apărut ca avanpost al intereselor occidentale – înseamnă încercarea de a-și păstra dominația asupra regiunii, genocidul sionist din Gaza și Cisiordania readuce în actualitate ceea ce s-a întâmplat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Însă în niciunul din aceste cazuri nu este vorba de o revenire a secolului al XX-lea, ci de alimentarea reciprocă a progresului tehnologic și a mobilizării generale în războiul total al secolului XXI.

Potențarea tehnologiei este astăzi orizontul central pentru forțele care își dispută dominația asupra lumii.

Printr-o inversare între conceptul de mijloc și cel de scop, tehnologia gestionată de știința modernă se distinge printr-o logică proprie. Rolul sistemului satelitar Starlink al lui Elon Musk – impus odată cu războiul din Ucraina – arată nivelul unui protagonism inedit al multinaționalelor din high-tech, dar, ca în alte faze ale revoluției industriale, rolul statului nu dispare, ci dimpotrivă, capătă o centralitate reînnoită. Nu este o coincidență faptul că Proiectul Stargate al noii administrații SUA – 500 de miliarde pentru dezvoltarea IA – a fost comparat cu Proiectul Manhattan, cel care a dus la bombardamentele atomice de la Hiroshima și Nagasaki.

Natura automatizată a genocidului din Gaza se prezintă ca experimentarea pe „sălbaticii coloniilor” a ceea ce riscă să se întâmple cu înșiși civilizații, în același mod în care genocidul împotriva etniei Herero din Namibia de către colonialismul german (și ansamblul genocidelor comise de celelalte puteri coloniale) a precedat și a pregătit activitatea lagărelor de exterminare din timpul nazismului. Și în timp ce devine din ce în ce mai clar cum în organizarea lumii-război există o umanitate excedentară de care ne putem lipsi și care trebuie gestionată sau eliminată, se legitimează ideea că ne putem lipsi de umanitate ca atare (așa cum susțin deschis unele curente tehnocratice din sfera centrelor de putere).

Războiul este, înainte de toate, un fapt ce ține de politica internă – și cel mai atroce dintre toate.

Așa avertiza Simone Weil, la douăzeci și patru de ani, în *Reflecții asupra războiului* (1933), cu privire la greșeala de a considera războiul ca un fapt de politică externă. Dacă evenimentele dramatice la care asistăm zilnic în direct streaming riscă să ne apară îndepărtate, războiul este mai aproape decât ne dorim înconștient.

La câțiva pași de noi se află, de fapt, multiplele sale baze materiale – de la centrele de decizie până la fabricile de arme și muniții, trecând prin noduri logistice care sunt părți integrante ale logisticii militare și un sistem universitar care servește drept laborator pentru industria de război – din ce în ce mai mult alimentate de planuri masive de reînarmare. Iar în lumea *datificată* și digitalizată, granițele dintre civil și militar sunt continuu depășite în ambele sensuri: o aplicație care astăzi este folosită pentru a ne profila în calitate de consumatori, pacienți sau „cetățeni digitali”, poate servi în altă parte pentru a interzice, recruta sau elimina o parte a umanității considerată inamică sau inutilă; în același timp, datele pe care le producem zilnic sunt direct puse în serviciul supravegherii și al armatelor.

Dacă este adevărat că războiul *începe de aici*, nu mai puțin adevărat este și faptul că războiul se întoarce. Se întoarce ca necesitate de a „pacifica” spatele frontului, militarizându-l: experimentarea „Zonelor Roșii” după Anul Nou, încercarea de a adopta un cod de lege marțială cu Pachetul de Securitate (semnat și de ministrul Apărării), extinderea „modelului Caivano” către alte periferii. Pe plan intern, sunt numeroase consecințele conflictului dintre state, consecințe plătite de clasele dominate – creșterea facturilor, precarizarea suplimentară a muncii, sfârșitul a ceea ce a mai rămas din așa-numitul „stat social” – justificate de necesitatea reînarmării și a apărării naționale și europene, cu utilizarea constantă a stării de urgență

și militarizarea urgențelor. Este ceea ce am trăit pe scară largă în timpul „perioadei pandemice”, în care războiul împotriva virusului a pregătit terenul pentru războiul actual cu experimentarea pe scară largă a unei mobilizări generale.

Războiul total este în același timp un război civil global.

Condițiile acestui război civil sunt în mare măsură prezente și la latitudinile noastre, după cum au afirmat mai mulți încă din secolul trecut. Dispariția coeziunii ideologice, conflictualitatea internă statului și chiar claselor sociale fragmentate, sunt simptome a faptului că barbaria nu este îndepărtată, ci se desfășoară și în interiorul zidurilor ridicate de „civilizație” și „progres”. Este suficient să ne gândim la ceea ce se întâmplă în periferii ca o oglindire a „războiului dintre săraci” – italieni contra străini, șomeri contra muncitori „la negru”, mici comercianți autorizați contra abuzivi, persoane cu acte în regulă contra clandestini, locuitori ai blocurilor sociale contra ocupanților, cetățeni contra romi, militanți contra șmecherii de cartier... Dacă apoi ne mutăm în Regatul Unit, vedem cum revin, nici mai mult nici mai puțin, pogromurile (cu migranți și musulmani în locul evreilor și romilor). Dacă insurecțiile și revoluțiile moderne sunt întotdeauna războaie civile, cele două noțiuni nu coincid. Astăzi suntem precis în prezența unui război civil ubicuu și orizontal, *în absența unui război social*.

Se întâmplă însă ca uneori conflictul să se exprime vertical, ca în revoltele provocate de uciderea lui George Floyd și apoi, cu o compoziție socială diferită și, în anumite privințe opusă, în asaltul asupra Capitoliului (SUA, 2020 și 2021: mai întâi proletari de toate culorile contra patronilor și instituțiilor, și în special contra poliției; apoi un amestec de clase sociale, dar cu precădere oameni de rând și albi, împotriva alegerii lui Biden); în ciocnirile comunităților native contra reprezentanților „marco temporal” ai agroindustriei (Brazilia, 2023); în revoltele din suburbiile franceze (din 2005 până la cele mai recente „revolte Nahel”) și, la latitudinile noastre, în înflăcărările manifestății împotriva poliției după asasinarea, la Milano, a lui Ramy Elgaml de către carabinieri.

Fenomenele de dezintegrare socială reprezintă în orice caz o amenințare pentru ordinea constituită, la care statul răspunde în mod autoritar, într-un mod complet transversal taxonomiilor de guvernare formale (democrație vs. autocrație), fără alte medieri decât cele oferite de progresul tehnologic. Este suficient să ne gândim la digitalizarea și biometrizarea identităților legale, prin care identitatea civilă devine imposibil de distins în fața unui dispozitiv de supraveghere automatizat. Astăzi, „cetățeanul” care se revoltă sau nu se supune este din ce în ce mai mecanic „pus la index”.

Conștientizarea tendinței spre război nu înseamnă a accepta inevitabilitatea acestuia.

În ciuda faptului că religia inevitabilității este motorul timpurilor în care trăim, unele semne par totuși să o fisureze. În Ucraina, după euforia naționalistă, sprijinul pentru război a lăsat locul unor forme de refuz, dezertare și necooperare în masă care cântăresc mult în soarta acelui conflict și lasă să se întrevadă o posibilă prăbușire a frontului occidental. Între timp, genocidul din Gaza a alimentat o mișcare globală vastă și articulată care, datorită unor minorități ambițioase, a redescoperit forme de acțiune directă și a adus intifada în campusurile universitare americane, asumându-și sarcina de a spune ceea ce nu se spune, adică fundamentul belicos și genocidar al capitalismului occidental. Extinderea războiului în toate domeniile societății multiplică oportunitățile de revoltă și sabotaj, oferind variabilei umane ocazii inedite de a bloca mașinăria morții.

Propaganda de război – paradoxal – a avut însă priză asupra unor minorități ale minorității antagoniste, ajunse să exprime sprijin pentru o așa-zisă și inexistentă rezistență ucraineană, și să ezite, în același timp, să susțină rezistența palestiniană, cu incapacitatea totală de a distinge între un val naționalist întreținut și înarmat de NATO (și cu naziști autentici în prima linie, în Parlament, escadroane ale morții, armată, poliție, Garda Națională) și o rezistență anticolonială împotriva unui colonialism de așezare încă în curs. Dacă socialiștii parlamentari de altădată au votat bugetele de război, ridicolii și corupții lor moștenitori „progresiști”, după un

secol de colaboraționism de clasă, susțin planul de reînarmare „ReArm Europe” și convoacă mitinguri militariste „pentru libertate”, menite exclusiv să susțină continuarea masacrului în curs din Ucraina.

La o sută zece ani de la intrarea Italiei în război în Primul Masacru Mondial și la optzeci de ani de la sfârșitul celui de-al Doilea pe pământ european, istoria antimilitarismului revoluționar și mai ales cea a oamenilor care l-au abandonat îmbrățișând cauza „războiului drept” iluminează în mod tragic drumul de urmat. Singura modalitate de a scăpa de războaiele fratricide este asumarea logicii *defetismului* cu implicațiile sale, adică a acționa pentru distrugerea capitalului care vrea să te înroleze și să te încadreze. Iar singura modalitate de a scăpa de defetismul de la înrolarea de către câmpul capitalist advers este logica *internaționalismului*: cea prin care fiecare om exploatat își vede dușmanul în patronatul de acasă, solidarizându-se cu frații și surorile sale de cealaltă parte a frontului■